

# AKTUÁLNE PROBLÉMY VÝUKY A VÝCHOVY MLADEJ FILOZOFICKEJ GENERÁCIE<sup>1</sup>

Lev Hanzel

Chceme analyzovať niektoré aktuálne problémy výuky marxisticko-leninskej filozofie a výchovy mladej filozofickej generácie, a to na základe skúseností z činnosti Katedry marxisticko-leninskej filozofie na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského.

Môže to mať, domnievame sa, význam nielen pre naliehavý nedostatok mladých filozofických pracovníkov, ale aj preto, že máme v tomto ohľade — po prekonaní krízového obdobia aj na filozofickom fronte — zvýšenú zodpovednosť za odborný a ideovo-politický rast poslucháčov filozofie.

Musíme hľadať v mnohom nové cesty a metódy výuky a výchovy, aby sme sa vyhli chybám, nedostatkom a nedôslednostiam minulosti.

\*\*\*

Aj naše pracovisko sme budovali od začiatku nielen ako odborno-filozofickú, ale aj ako politickú a stranícku ustanovizeň. Nie náhodou nachádzal napr. jeden z predstaviteľov antimarxistických názorov v našich radoch korene údajných nedostatkov práce katedry práve v skutočnosti, že bola „vedená a budovaná ako exponované stranícke pracovisko a vystupovala ako predĺžená ruka strany”.<sup>2</sup>

Preto za týchto okolností katedra na fakulte, ale aj mimo nej v rôznych prelomových obdobiach politiky KSČ a najmä v období narastania oportunistickej a revizionistickej vlny sa brala „na zodpovednosť” za rôzne javy, politické a ideové postoje, ktoré naozaj správne zastávala v marxisticko-leninskom duchu, alebo ktoré sa jej iba pripisovali.

Tieto kritiky, ktoré chtiac-nechtiac utkveli aj v myšliach poslucháčov, neobmedzovali sa iba na internú oblasť filozofie, ale ovplyvňovali aj širšiu kultúrnu verejnosť. Pritom sa verejnosť i študentom navrávalo, že nie sme schopní chápať a podávať marxistickú filozofiu inakšie, než v dogmatickej „katechizmovej”, zmeravenej podobe. Z toho sa rodil na fakulte, vo verejnosti a medzi poslucháčmi často dehonestujúci a v mnohom ohľade zaujatý prístup ku katedre ako celku, ale najmä k tým jej členom, ktorí dôsledne zotrúvali na marxisticko-leninských pozíciách. Tak sa napr. na habilitáciách objavili neraz rôzni „noví filozofickí experti” z iných vedných disciplín, najmä z radov učiteľov, ktorí kedysi študovali v kombinácii ešte buržoáznú filozofiu. Títo tlačili niektorých habilitantov do pozície dogmatikov a nevzdalcov.

<sup>1</sup> Koreferát na celoštátnom semináre ÚV KSČ a ČSAV *K aktuálnym úlohám rozvoja filozofie a sociológie v ČSSR*, Smolenice 10.—11. apríl 1973.

<sup>2</sup> *Filozofia*, 1968, č. 5, s. 512—520.

Avšak hlavné ťažisko úsilia o politickú a ideovú konsolidáciu nielen katedry, ale aj výuky a výchovy poslucháčov, spočívalo v prekonávaní revizionistických názorov, ktoré do výuky vniesli niektorí ich nositelia v našich radoch.

Vo vedomí študentov sa totiž nemohla neodraziť skutočnosť, že profesor marxistickej teórie poznania patril k hlavným teoretikom tzv. autentického marxizmu, „inštitucionálnej“ revolúcie, „demokratického socializmu“ a pod.

Na poslucháčov filozofie dlhotrvajúco pôsobilo úsilie vtedajšieho predsedu Slovenskej filozofickej spoločnosti — inak profesora dejín filozofie na katedre — ktorý prebojoval na pôde a z pozície tejto inštitúcie, a to aj proti vlastnej katedre, „nezávislosť“ vývinu marxistickej filozofie u nás od sovietskej filozofie, od politiky KSC. Súčasne odsudzoval skutočnosť, že marxisticko-leninská filozofia sa stala štátnou filozofiou, že sa likvidovali nemarxistické filozofické smery, žiadal právo existencie a etablovania nemarxistických filozofických smerov u nás a podobne.<sup>3</sup>

Výuku historického materializmu a vedomie poslucháčov musela ovplyvniť aj skutočnosť, ak jeden z učiteľov hlásal názor, že v súčasnosti „nemožno hovoriť o marxizme (resp. o tom, čo sa za marxizmus vyhlasuje) ako o jednotnom učení“, lebo v marxizme vraj vznikli medzičasom „odlišné, ba priam protikladné smery“, takže v mnohom vraj už nezodpovedá ani označenie „smer“, ale protikladné „marxizmy“.

Na dospievajúcu filozofickú generáciu pôsobil demoralizujúco a protileninsky aj názor toho istého autora, že vzhľadom na „medzinárodné vzťahy a veľmocenské ambície aj medzi krajinami budujúcimi socializmus začali sa povyšovať špecifické formy a metódy (prameniace najmä zo zaostalosti) na záväznú, jedinú »správnu« normu“. Za týchto podmienok sa vraj vyvinula situácia, „keď sa prakticky z ekonomických, politických a kultúrne najzaostalejších podmienok produkujú »marxistické« hľadiská s nárokom univerzálnosti a záväznosti pre všetky krajiny“.<sup>4</sup>

Vo vedomí poslucháčov filozofie sa odrážali nielen tieto a podobné priame útoky na marxisticko-leninskú filozofiu. Nezabúdajme, že sa vtedy študovala — napriek našim dlhoročným úsiliam v inom smere — filozofia najmä v konvináciách so západnými filológiami. Niektorí učitelia — najmä tí, ktorým chýbali politické skúsenosti — usilovali sa uniknúť pred často nevecnou, demagogickou a znechucujúcou „kritikou“ nekritickým postojom k rastúcim tendenciám akademizmu a subjektivismu vo filozofii. Lahostajne prijímali nekritický obdiv k filozofickej produkcii na Západe, najmä k produkcii „marxológov“, a na druhej strane prehnane kriticky, nevedecky, pristupovali k filozofickej produkcii v Sovietskom zväze a v ostatných socialistických krajinách.

Na druhej strane však nemohla uniknúť a neunikla sústredenej pozornosti študentov ani existencia a činnosť silnej skupiny súdruhov na katedre, ktorá — napriek osočovaniam, koncentrovaným útokom a pokusom o izoláciu — zotrvala na pozíciách marxizmu-leninizmu.

<sup>3</sup> Tamže.

<sup>4</sup> Predvoj, 1968, č. 10, 23. 5.

Veľký význam v tomto smere malo, že sa plénum katedry v júni 1968 postavilo proti návrhu predsedu SFS a napriek sústredenému nátlaku zvonku odmietlo požiadavku základnej prorevizionistickej zmeny vo vedení a v politicko-ideovej orientácii katedry. Neušlo pozornosti poslucháčov ani to, že napriek opätovným požiadavkám nielen zvonku, ale aj od výboru ZOKSS na fakulte, neprijala katedra a nepripojila sa ani pred augustom ani po auguste 1968 k nijakému protisocialistickému alebo protisovietskemu dokumentu. Naopak, naše ani na chvíľu neprerušené kontakty so sovietskymi filozofmi boli všeobecne známe a boli aj predmetom mnohých útokov.

To však neznamená, že vývin každého člena katedry — najmä pokiaľ ide o protirevizionistický zápas — bol priamočiary a jednoduchý. Niektorí jednotlivci zastávali dôsledné marxisticko-leninské stanoviská, niektorí si našli správnu orientáciu skôr a ľahšie, iní neskôr a ťažšie. Napr. u niektorých učiteľov sme dosiahli skôr poznanie nesprávnosti a nevedeckosti tzv. autentického marxizmu a „demokratického“ socializmu, než izoláciu jeho konkrétnych nositeľov, najmä tých, ktorí boli účinnými pedagógmi a mali veľký vplyv na ľudí, spolupracovníkov a študentov.

Veľký výchovný vplyv mala na poslucháčov aktívna účasť členov katedry na konsolidačnom procese na fakulte i mimo nej, či už vo funkciách členov pohovorových komisií, vo výbore ZO KSS, v akademických funkciách a podobne. Neušlo ich pozornosti napr. to, že v apríli 1969 — pri bojovom hlasovaní na plenárnej schôdzke závodnej organizácie KSS v súvislosti s nástupom nového vedenia strany — patrili všetci prítomní členovia katedry k tým 14 súdruhom z takmer 100 prítomných členov organizácie, ktorí výslovne vyjadrili súhlas so zmenou vo vedení strany. K ideovému stmeleniu a proti-revizionistickej orientácii katedry a študentov prispelo aj to, že katedra ako celok stála pri kolíske znovuoživenia činnosti Večernej univerzity marxizmu-leninizmu pri Mestskom výbore KSS, že sa zapojila účinne do budovania lektorských zborov ÚV KSS a MV KSS a podobne.

Napriek ťažkej situácii priniesol principiálny a dôsledný postoj, ako aj úsilie väčšiny členov katedry svoje ovocie aj medzi študentmi. Nie náhodou nachádzame pri zrode novej mládežníckej organizácie na fakulte i mimo nej práve študentov filozofie. Ešte pred jej vznikom sa ustanovil napr. Klub mladých filozofov pri Katedre marxisticko-leninskej filozofie. Tento klub si zaradil do svojho programu najmä spoluprácu s katedrou, ktorej cieľom malo byť zoznamovanie s aktuálnymi problémami marxisticko-leninskej filozofie. „V tom tkvie — ako sa výslovne konštatovalo v programe — ťažisko všetkých spoločných záujmov a nevyhnutný predpoklad pre kvalifikovanú spoluprácu na úseku ideológie a politiky.“

\*\*\*

V úsilí o dôslednú marxisticko-leninskú orientáciu činnosti katedry malo dôležitú úlohu sústavné prepracúvanie programov a syllabov prednášok a seminárov, s príslušnými zoznamami literatúry, a rozpracovanie nových metód

a ciest spojenia výuky filozofie s politickou a ideologickou činnosťou strany. Aj keď sa v minulosti podarilo znemožniť formálne prepracúvanie sylabov prednášok a seminárov v revizionistickom zmysle, nebolo možné vyhnúť sa skutočnému narušeniu programu výučby a výchovy filozofie. Predstavitelia revizionistických názorov — najmä tí, ktorí zastávali významné mimokatedrové a mimofakultné funkcie — prednášali a vyučovali podľa svojich koncepcií, názorov a predstáv.

Íšlo nám predovšetkým o vypracovanie jednotnej koncepcie výuky, ktorá v konečnom výsledku vedie logicky k výchove marxisticko-leninsky orientovaného a odborne dobre fundovaného filozofa, pedagóga či vedeckého pracovníka.

Úlohou pedagogického a výchovného procesu je preto sformovať už na začiatku štúdia u poslucháčov filozofické základy vedeckého svetonázoru. Nejde iba o fixovanie potrebného množstva teoretických vedomostí (o tejto stránke našej činnosti nemienime dnes hovoriť), ale aj o ich aktuálne spätie so súčasnou vedou, politikou a ideológiou strany. Vychádzame pritom z poznania, že práve na fundovanom akceptovaní marxisticko-leninského svetonázoru spočíva, okrem iného, aj záruka proti sklznutiu marxistických filozofov na pozície oportunistu, revizionizmu alebo niektorej z iných foriem antimarxistickej, buržoáznej a maloburžoáznej filozofie a ideológie.

Z tohto aspektu kladieme osobitný dôraz na poznanie historického významu rôznych filozofických názorov, na boj materializmu a idealizmu v dejinách, na revolučný prevrat, ktorý predstavuje vo filozofickom myslení vznik marxistickej filozofie.

Pritom sa kladie zvláštny dôraz na výklad podstaty a vývinu leninskej etapy marxistickej filozofie, najmä z hľadiska úsilií súčasného filozofického revizionizmu negovať práve toto jej vývinové obdobie.

Vo výuke venujeme sústredenú pozornosť skutočnosti, že genéza a vývin marxisticko-leninskej filozofie až do súčasnosti sú nerozlučne späté s rozvojom a ideovo-politickými zápasmi medzinárodného komunistického hnutia, že táto filozofia vo svojej nerozlučnej jednote predstavuje filozofiu revolučnej premeny sveta. Ako ukazujú skúsenosti, vo výchovnom procese má kľúčový význam odôvodnenie potreby a nevyhnutnosti zapojiť všetky zložky a súčasti marxisticko-leninskej filozofie v ich organickej jednote do svetonázorového a ideologického zápasu za spoločenský, ideologický a politický pokrok, ktorý vo svojej najvlastnejšej podobe predstavuje socialistickú spoločnosť.

Preto najmä vo výuke historického materializmu sa usilujeme o také poňatie a vysvetlenie sociálnej funkcie filozofie, ktoré vychádza z konkrétnych spoločenských potrieb a zápasov spoločnosti. Výklad vyúsťuje do logického dôkazu, že v modernej dobe spĺňa túto úlohu jedine marxisticko-leninská filozofia, ktorá je súčasne vedeckou ideológiou robotníckej triedy a jej revolučného hnutia. Pritom podrobujeme sústavnej kritike revizionistickú tézu o nezlučiteľnosti vedy a ideológie, ktorá bola teoretickým východiskom vypracúvania a fundovania tzv. autentického alebo intelektuálneho marxizmu.

Osobitnú pozornosť venujeme aj kritike revizionistických pokusov o narušenie ontologických základov dialektického materializmu, napr. pseudomaterialistickej teórie „praxe“, kritike novopozitivistických, existencialistických a iných antimarxistických tendencií.

V tomto smere má syntetizujúci význam zaradenie prednášok *História a teória revizionizmu* a *Sociálno-kritická teória tzv. frankfurtskej školy*. Oboznamujeme v nich poslucháčov nielen s históriou filozofického revizionizmu, ale aj s jeho sociálnymi a gnozeologickými koreňmi a teoreticko-filozofickými zdrojmi. Usilujeme sa najmä o dôkaz nevedeckej podstaty súčasného filozofického revizionizmu.

Program výučby dialektického, ale najmä historického materializmu sme sa usilovali koncipovať z hľadiska jeho hlavného cieľa a prínosu pre komunistickej výchovu, ktorý vidíme vo svetonázdorovej hodnote komunikovaných poznatkov. Vychádzame z toho, že predstavuje myšlienkovú sústavu poznatkov, o ktoré sa opierajú rozhodujúce svetonázdorové postoje človeka, že je ideovým východiskom spoločenského konania a správania. Preto sa vo výuke historického materializmu usilujeme o organické uplatnenie momentov politickej výchovy, a to najmä využitím skutočnosť, že historický materializmus obsahuje všeobecné pojmy a koncepcie marxisticko-leninskej interpretácie politického života spoločnosti, objasňuje koniec-koncov historické poslanie robotníckej triedy, informuje o podstate a historickej úlohe socialistickej revolúcie v progresívnej premene spoločnosti.

Vychádzame aj z toho, že poznatky historického materializmu hrajú významnú úlohu pri správnom pochopení vzťahu spoločnosti a jednotlivca, pri riešení osobných problémov poslucháčov, pri ich zapájaní do spoločenských vzťahov a praktického i politického života.

Aj výuka marxistickej etiky má nielen oboznámiť s marxistickým poňatím tejto disciplíny, ale súčasne viesť k osobnému prijatiu princípov komunistickej morálky. Vo výklade marxistickej estetiky usilujeme sa zasa pripraviť poslucháčov na polemiku s nemarxistickými názormi v oblasti, ktorá sa v nedávnej minulosti často zneužívala na vnášanie idealistických špekulácií a netriednych všeobecne-humanistických ilúzií a názorov do hláv mladých ľudí.

Pri výklade marxisticko-leninskej teórie poznania a hodnotenia venujeme sústredenú pozornosť vysvetleniu a poznaniu gnozeologických koreňov filozofického revizionizmu. Plní aj ďalší dôležitý výchovný cieľ, vedie k pochopeniu spoločenskej podmienenosti a determinovanosti ľudskeho myslenia, zahrnujúc do toho aj dôsledky, ktoré z tohto pochopenia vyplývajú. Ide najmä o vedomie triednosti a straníckosti ideologických foriem. Snažíme sa pritom nielen zdôvodniť, ale aj viesť poslucháčov k straníckemu mysleniu a konaniu. Súčasne zdôrazňujeme a presviedčame poslucháčov o podstate a prednostiach základných hodnôt socializmu vo vývine ľudskej spoločnosti a ozrejmujeme tieto hodnoty.

Základný význam, nielen pokiaľ ide o pozitívny výklad dialektického materializmu, ale aj z hľadiska aktuálnych výchovných a ideovo-politických

cieľov, má vysvetľovanie dejín marxisticko-leninskej filozofie. Tu venujeme osobitnú pozornosť prechodu Marxa a Engelsa od revolučného demokratizmu ku komunizmu a od idealizmu k materializmu, ale aj výkladu leninskej etapy vo vývine filozofie. Je to dôležité najmä preto, že tieto obdobia boli zdrojom úsíl o revizionistické falšovanie marxistickej filozofie. Pritom sa vývin jednotlivých filozofických disciplín vysvetľuje na pozadí Marxových, Engelsových a Leninových zápasov proti rôznym formám oportunizmu a pokusom vniesť do revolučného robotníckeho hnutia triedne cudzie filozofické, ideologické a politické názory.

Pokiaľ ide o výuku dejín svetovej filozofie, zameriavali sme sa predovšetkým na prekonanie zvyškov neraz opisného výkladu. Išlo nám predovšetkým o to, aby sa v pedagogickej a výchovnej praxi realizovalo poznanie, že ide o pomocnú, aj keď neobyčajnú dôležitú vednú disciplínu, ktorej výklad má slúžiť hlavnému cieľu: výchove odborníkov dialektického a historického materializmu.

Pre rôzne prekážky sa nám nepodarilo tento nedostatok — ktorý má korene v tradíciách niekdajšieho poňatia výučby filozofie vlastne ako dejín filozofie — ani doteraz celkom prekonať. Budeme mu musieť venovať sústredenú pozornosť.

Veľký význam pre svetonázorovú výchovu na Slovensku má výuka vedeckého ateizmu. Aby bola táto výuka a výchova účinná, musí sa dať tomuto predmetu charakter vedeckej filozofickej disciplíny.

Pred závažné a zodpovedné úlohy aj z hľadiska ideovo-politickej výchovy poslucháčov postavilo katedru zavedenie výuky občianskej náuky, a to v kombinácii filozofia — história.

Program štúdia občianskej náuky vychádza z jeho špecifického charakteru. Uvedená kombinácia najlepšie spĺňa obsahom i zameraním predstavu o vedomostnej a návykovej príprave učiteľa tohto predmetu, ktorý má v súčasnom období mimoriadny význam pri politicko-ideovej výchove mladej generácie.

Absolventi štúdia budú môcť pôsobiť aj ako učelia marxisticko-leninskej filozofie, vedeckého komunizmu, dejín medzinárodného robotníckeho hnutia a KSČ, na ústavoch marxizmu-leninizmu, prípadne ako pracovníci iných filozofických inštitúcií, redakcií časopisov, novín, nakladateľstiev, politických škôl rôznych inštitúcií a podobne.

Súčasne bude toto štúdium pripravovať — v zmysle zásad a koncepcií, o ktorých sme už hovorili — poslucháčov aj na širšie spoločenské úlohy, ktoré učiteľ občianskej náuky a spomínaných disciplín marxizmu-leninizmu má v praxi plniť.

Avšak podstatný obrat vo výuke a výchove mladej filozofickej generácie očakávame od realizácie politickej praxe poslucháčov, ktorú sme po schválení Mestským výborom KSS zaradili do učebných plánov, počínajúc týmto školským rokom.

Povaha marxisticko-leninských disciplín, pre ktoré katedra pripravuje absolventov, ale aj neblahé udalosti na filozofickom fronte v nedávnej minu-



losti vyžadujú znova premyslieť a formulovať profil absolventa štúdia marxisticko-leninskej filozofie. Stranická skupina pri katedre pracuje teraz na tejto úlohe.

Je nepochybné, že našou úlohou je nielen vychovávať odborne vyspelých marxisticko-leninských filozofov, ale súčasne doviesť ich ideovú a politickú úroveň na taký stupeň, aby podstatná časť poslucháčov už v priebehu štúdia mohla vstúpiť do radov KSČ. Dosiahnuť tento cieľ je vlastnou, vnútornou náplňou našich pedagogických úsílí.

Usilujeme sa dosiahnuť tento cieľ zavedením a zaradením sústavnej politickej praxe do vlastného pedagogického procesu, a to v 3. až 7. semestri štúdia.

Uvádzame hlavné zásady takto chápanej politickej praxe:

V 2. ročníku štúdia (tento rok výnimočne aj poslucháči 3. ročníka) absolvujú všetci poslucháči v Dome politickej výchovy pri Mestskom výbore KSS špeciálny jednoročný kurz pre propagandistov.

Kurz, ktorý teraz prebieha, má tento program:

1. *Strana a spoločnosť* (zmysel a povaha vedúcej úlohy strany, ciele politiky KSČ, mládež a strana, politické úlohy SZM a PO, základy výstavby strany).

2. *Základné princípy, formy a metódy politickej a ideovo-výchovnej práce* (úlohy a formy svetonázorovej výchovy, metodika propagandistickej činnosti, formy a metódy agitácie).

3. *Aktuálne problémy našej spoločnosti* (rozbor materiálov zjazdov KSČ a KSSZ, plén ÚV KSČ a ÚV KSS, problematika medzinárodných vzťahov, politické aktuality).

Kurz sa uskutočňuje 2-krát mesačne. Jeho frekventanti sa zúčastnia počas jeho priebehu aj na 1–2 propagandistických podujatiach.

Doterajšie skúsenosti z priebehu školenia, aj keď sme sa nemohli vyhnúť istým ťažkostiam, dokazujú, že nastúpená cesta je správna.

Cieľom kurzu je pripraviť poslucháčov na politickú a propagandistickú prax, ktorú by sústavne absolvovali v 4. až 7. semestri štúdia.

Všetci terajší frekventanti už dostali delegačky Mestského výboru SZM do organizácií SZM, napr. do závodov Matador, Sklárske a metalurgické závody, Bratislavské elektrotechnické závody, do Slovenských plynární, do učňovských škôl, gymnázií, priemyselných škôl a pod.

Ich úlohou je jednak uskutočniť v spolupráci s Obvodnými výbormi SZM prieskum práce tamojších organizácií, ako aj viesť ich školenie podľa určených tém.

Cieľom prieskumu je (okrem iného): prehodnotiť účinnosť politického vzdelávania, preskúmať možnosti založenia večerných funkcionárskych škôl vo veľkých školských organizáciách SZM; dopracovať formy politického vzdelávania SZM, ktoré majú u žiakov prvých ročníkov nadväzovať na metódy a formy výchovného systému pionierskej organizácie; získať prehľad o celkovej práci tamojších organizácií SZM atď.

Účastníci praxe majú spolupracovať predovšetkým s výbormi a predsedami organizácií SZM. Chceme nadviazať spojenie a spoluprácu aj s predsedami ZO KSS a v školách aj s pedagogickými zástupcami riaditeľov. Celá akcia sa vlastne iba začína. Skúsenosti ukážu problémy, ťažkosti, ale aj potrebu prípadných nových politicko-organizačných a ideových opatrení.

Pripomínáme, že prax je rozvrhnutá tak, aby nenarúšala ostatný študijný program. Preto je 1. ročník štúdia vyhradený oboznámeniu sa s pomermi a metódami štúdia na fakulte, ale aj so životom fakultnej organizácie SZM, a semestre 7. až 10. — vzhľadom na prípravu na štátnice a písanie diplomovej práce — politickej práci na fakulte.

Politickú prax si poslucháči zapisujú do indexu a každý ročník sa končí zápočtom. Jeho predpokladom a podkladom bude vyhodnotenie, ktoré vypracuje zodpovedný učiteľ katedry v spolupráci so zodpovedným funkcionárom inštitúcie, kde sa prax uskutočnila. Pri prípadnom navrhovaní poslucháčov za kandidátov strany sa vyžadujú posudky príslušných straníckych organizácií.

Pod politickou praxou vo vyšších ročníkoch bude treba rozumieť aj vyššie funkcie v SZM, ako aj činnosť poslucháčov, členov, prípadne kandidátov strany na Večernej univerzite marxizmu-leninizmu, v Dome politickej výchovy, alebo aj ich činnosť v iných straníckych a mládežníckych organizáciách. Bude dôležité, aby prax nebola obmedzená iba na jednu formu, ale aby zahŕňala podľa možností a schopností poslucháčov viac foriem politickej činnosti a aktivity.

Vzhľadom na dôležitosť poznávania a nadväzovania kontaktov s mládežou socialistických krajín, najmä Sovietskeho zväzu, budú sa vybraní poslucháči zúčastňovať aj organizovanej bezdevízovej výmennej poznávaco-výchovnej praxe v ZSSR, prípadne v iných socialistických krajinách. Domnievame sa, že by príslušné stranícke a štátne orgány mali zvážiť možnosti jednosemestrového pobytu a štúdia vybraných, odborne nadaných a politicky mimoriadne aktívnych poslucháčov najmä na Filozofickej fakulte Lomonosovovej štátnej univerzity v Moskve.

Celá akcia so zavedením a organickým zaradením politickej praxe do programu výuky a výchovy mladých marxisticko-leninských filozofov sa iba začína. Už teraz sa však ukazujú cesty a možnosti jej prehlbenia. V najbližšom čase sa uskutoční porada katedry so zodpovednými predstaviteľmi Slovenského ÚV SZM. Črtá sa možnosť vytvoriť spoločnú komisiu, ktorá by usmerňovala politickú prax, a to s cieľom vytvoriť z poslucháčov filozofie stále a sústavne pracujúci, najmä propagandistický aktív Socialistického zväzu mládeže.

\*\*\*

Usilovali sme sa načrtnúť hlavné smerovanie našich úsílí a prijatých opatrení, ktoré majú zabezpečiť progresívnu výuku a výchovu mladej filozofickej generácie, aby sa dosiahli vytýčené ciele.

Uvedomujeme si, že ide o ciele, ktorých realizácia sa stretne s mnohými nielen objektívnymi, ale aj subjektívnymi prekážkami. Nechceme zakrývať,



že aj pri vypracúvaní spomenutých plánov bolo treba neraz bojovať proti nepružnosti, nedôslednosti, nepochopeniu významu, ale aj proti pohodlnosti, obávám z nového a pod.

Nemožno však nevidieť, že dôslednú marxisticko-leninskú výchovu filozofov ovplyvňujú aj celkový vývin a situácia na ideologickom, najmä na filozofickom fronte. Voľba správnych metód a dôsledný boj proti zvyškom filozofického revizionizmu, pri súčasnom tvorivom rozvíjaní všetkých zložiek marxisticko-leninskej filozofie, je dôležitým predpokladom úspechov aj nášho výchovného a pedagogického procesu a úsilia. Katedra marxisticko-leninskej filozofie na Filozofickej fakulte UK má svoje povinnosti aj v tomto smere. Nechceme a nemôžeme sa vyhnúť ich plneniu. Hovoriť o tom, ako to mienime robiť, nebolo však úlohou tohto môjho vystúpenia.

## АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ МОЛОДОГО ПОКОЛЕНИЯ ФИЛОСОФОВ

Лев Ганзел

Автор анализирует проблему, исходя из опыта Кафедры марксистско-ленинской философии философского факультета Университета им. Коменского в Братиславе.

Он указывает на сущность новых путей и методов обучения и воспитания студентов философии, целью которых было и есть устранение и преодоление ошибок, недостатков и непоследовательностей прошлого.

Автор уделяет внимание идейной и политической истории создания и развития кафедры, выступлениям ревизионистов против ее марксистско-ленинских позиций и ее деятельности, борьбе против проявлений оппортунизма и ревизионизма в собственных рядах, а также отражению этой борьбы в сознании студентов философии.

Далее автор отмечает, какую роль в стремлении к последовательной марксистско-ленинской ориентации кафедры сыграла систематическая разработка учебных планов и программ лекций и семинаров, органической составной частью которых является критика наиболее влиятельных современных направлений буржуазной философии и философского ревизионизма. Прежде всего это был вопрос выработки единой концепции обучения, которая в своем итоге логически ведет к воспитанию марксистско-ленински ориентированного и профессионально хорошо подготовленного философа, педагога или научного сотрудника.

Коренной поворот в обучении и воспитании молодого поколения философов ожидается с реализации политической практики, которая в текущем учебном году была включена в учебные планы. Студенты философии проходят эту практику в 3—7 семестрах учебы. Теоретической сущностью данного педагогическо-политического мероприятия является научное знание о неразрывном единстве марксистско-ленинской теории и политической практики коммунистической партии. Речь идет о необходимости воспитания не только профессионально зрелых марксистско-ленинских философов, но одновременно о необходимости поднять идейный и политический уровень студентов на такую ступень, чтобы существенная часть их уже во время учебы могла вступить в ряды КПЧ.

Достижение этой педагогической и политико-воспитательной цели представляет собственно внутреннее содержание всех составных частей обучения и воспитания молодого поколения философов.

## TOPICAL PROBLEMS OF THE TEACHING AND EDUCATION OF THE YOUNG PHILOSOPHICAL GENERATION

Lev Hanzel

The author analyses the problem on the basis of experiences of the Department of Marxist-Leninist Philosophy at the Philosophical Faculty, Comenius University, Bratislava.

He points at the substance of new ways and methods of the teaching and education of students of philosophy, the aim of which has been to replace and outdo the mistakes, drawbacks and inconsequentialities of the past.

The author deals with the ideological and political history of the building up and development of the department, with the attacks of the revisionists against its marxist-leninist attitudes and activity, with the struggle against the manifestations of opportunism within their own ranks, as well as with the reflection of these contests in the consciousness of the students of philosophy.

Further it is being pointed out what was the rôle, in attempt at a consistent marxist-leninist orientation of the department, of the systematic elaboration of the programmes and syllabuses of lectures and seminars whose organic part is the critique of the most influential contemporary trends in bourgeois philosophy and philosophical revisionism. What mattered first of all was the elaboration of a uniform conception of the teaching, which, in the final consequence, leads logically to the education of a marxist-leninist orientated and professionally well founded philosopher, pedagogue or scientific worker.

An essential turn in the teaching and education of the young philosophical generation is expected from realization of a political practice that has been included into the curriculum starting in this academic year. The undergraduates of philosophy pass this practice in the 3<sup>rd</sup> till the 7<sup>th</sup> semester of their studies. The theoretical substance of this pedagogical-political measure is the scientific cognition of the indivisible unity of the marxist-leninist theory and of the political practice of the Communist Party. The point is to educate not only professionally mature marxist-leninist philosophers, but at the same time to bring their ideological and political level to such a degree that the essential part of the undergraduates could become members of the Communist Party of Czechoslovakia as early as during their studies.

To reach this pedagogical and political-educational aim- this is the proper, innermost contents of all component parts of the teaching and education of the young philosophical generation.